

Slednjič naj bode šolska bukvarnica tisti vir, kjer se zajema živa voda pravega ljudskega značaja. Zrelej mladini naj se vzposojujejo tudi knjige, ki umljivo opisujejo ljudski značaj, ljudski temperament, ljudske običaje, šege in navade.

Red je duša vseh opravil. Zato naj se tudi pri izposojevanju bukvarničnih knjig verši vselej vse v lepem in pravem redu. V začetku šolskega leta naj se določi versta, po kateri naj se bukvarnične knjige redno izposojujejo. Pazno naj se čuva, da se izposojene knjige tudi sigurno nepoškodovane v določenem času vračajo.

Pri izposojevanju knjig naj vselej učitelj opominja, kako se vspešno in koristno čita. Povedati se mora, da se čita počasi in s pomislikom; dušne moči naj se napenjajo in obračajo na berilni zapopadek; knjižina tvarina se mora obsegati in razumevati z domišljijo in srcem; naj se nikoli ne čita kaj tacega, kar se ne more razumeti, ali, kar je preveč navskriž z bralčevimi okolščinami. Pri podučnih spisih naj se dōba in naj imenitniše resnice zapomnijo; pri historičnih naj se značaji opazujejo in primerjajo.

Učenik naj tirja tudi račun in odgovor od vseh knjig, katere je učencu za domačo lektiro v roko podal. Koliko stareji in zmožnejši je bralec, toliko več naj se od njega zahteva.

Kako se bukvarnice ustanovljajo, uredujejo, kako in kakošne knjige naj se kupujejo, vse to se nahaja na tanko določeno v ministerskem ukazu za poduk in bogočastje od 15. dec. 1871. št. 2802 in od 12. julija 1875. št. 315.

Mart. Zarnik.

Narodospisje.

I. Malorusi.

Znano je skoraj vsacemu, da se veliko pleme slovansko deli na jedenajst različnih vej ali panog, ki delajo skupaj veliki 90 milijoni narod slovanski. Te panoge so: Rusi, Rusini, Poljaki, Čehi, Bolgari, Srbi, Slovaki, Hrvati, Slovenci, Lužički Srbi in Kašubi. Vsa ta plemena razvrstena tu po številu od največjega, do najmanjšega, imado tudi vsako svojo književnost, kakor je to uže obče znano. A pravi razvoj književnosti moramo iskati le pri severnih treh plemenih: Rusih, Poljakih in Čehih, kajti ostala, z malimi izjemi rečeno, ne morejo še dospeti na ono stopnjo, da bi bila uže širokemu svetu znana. (Kar še ni, pa bode. Ur.)

Iz mej Severoslovanov — izvzemši Lužičke Srbe in Kašube — je gotovo naj žalostnejše stanje Malorusov ali Rusinov. Da-si se smejo po številu veliki narod imenovati (šteje se jih okoli 15 milijonov), vendar je njih duševno delovanje zelo pomanjkljivo, kajti večina teh (blizo 13 mil-

jonov), prebiva v državi ruski, ktera njim zabranjuje vsaki tisk v malo-ruskem jeziku tako, da še narodna pesem tamkaj ne more zagledati belega dneva. Zarad tega pa vso malo-rusko slovstvo obstoji le iz tega, kar se je tiskalo in se še tiska v naši vseobčnej domovini — Avstriji, izuzemši male dovolitve v letih 1873 do 1876, ko se je smelo na Ruskem zopet kaj malo-ruskega tiskati. A v tem času se je natisnilo na mnogo izverstnih del, ki pričajo, da bi bil zmožen tudi malo-ruski narod dospeti na stališče četrte velepanoge slovanske, mej tem ko zaostaja sedaj daleč za drugimi.

Če tedaj hočemo iskati središče malo-ruske literature, treba nam, obrniti se v Levov. — Na Ruskem bilo je poprej središče mesto Kijev, kjer se je tudi ustanovilo Cerilo-Methodijevo-Sevčenko-Kostomarovo-Kulešovsko društvo, namenjeno v prosep književnosti, a ruska vlada ga je hitro zaprečila. — Ravno tako se je ustanovilo tudi: občestvo (društvo) sv. Vasilija Velikega v Ungvaru, s katerim je bila še celo naša „Matica“ do najnovejšega časa v književnej zvezi. Vendar v kljub vsemu trudu, ki so ga Malo-rusi za svoje izobraženje doprinesli, je rusinsko slovstvo le zelo neznatno, ter se tudi navadno v javnem mnjenju o Slovanih naj nihče ne spominja.

A obrnimo pa na malo-rusovsko slovstvo nekaj večjo pozornost! Zatenja se v 17. in 18. stoletju, a pravo uzbujanje doseglo je v drugej polovici dvajsetih let v tem stoletju. Da, reči se sme, ko bi je bili čas vgodnejši, vidili bi malo-rusko književnost uže na stališči, katero je dosegla literatura poljska, češka in madjarska, med tem ko šteje sedaj le 10 časopisov, ki edino le v avstrijski Galiciji in Bukovini izhajajo, ter odsvitajo duševno nadarjenost velicega naroda. Zlasti „Gromadskij drug“ misiačnik literarni i političnij — ki je brzo po svojem oživljenji vrlo zanimal tudi druge Slovane, moral je vsled policije uže pri tretjej številki prenehati, kar je bilo malo-ruskej literaturi in narodu na veliko škodo. Naslednik njegov se imenuje „Zvon“, a da-li še izhaja dozdej — ne vem.

Najglasovitejši pisatelji, ki so pa večjidel duhovnega stanu, so: Taras Sevčenko, Černiševski, Ščedrin, Pavlik, Ivanov i. dr. A pravo središče zauzemal je nekđaj gotovo Taras, ki se je narodil v letu 1814, ter se svojimi pesni zaslovil po slovanskem in neslovanskem svetu. Opevajoč narodne „dumke“ in „balade“ postal je pravi narodni lirični pevec, vendar pa je moral zarad svoje narodnosti potovati na Sibir, kamor se odpravljajo zločinci ruske države. Vrnivši se iz prognanstva, pel je še dalje svojemu narodu in v starosti 57 let v Petrogradu svojo dušo izdihnil. A narod dal ga je dné 28. februarja 1861 v vedno mu milo Ukrajino prepeljati, kjer tudi ne daleč od Kanjova njegovi telesni ostanki počivajo. Na dalje se ne sme tudi pozabiti, da izvira iz malo-ruske ro-

dovine tudi slavni Czajkowski in sveto-znani ruski pisatelj N. V. Gogolj, katerega je neki njegov prijatelj od spisovanja v malo-ruskem jeziku odvrnil.

H koncu bodi še omenjeno, da je pred nekaj leti izdal ruski pisatelj Rudšenko nekoliko zvezkov malo-ruskih narodnih povestij, ki pa še niso odgovarjale število 15miljonovega národa. Še le nabiratelj Čubivskij poplačal je stari dolg, in to še prav v novejšem času. Ta prijevši od ruskega zemljepisnega društva dovoljne podpore, zbiral je národne spominke malo-ruskega življenja, katerih je sedaj na 300 polah uže več zvezkov izdanih, in sicer v jeziku ruskem. Ves ta ogromni material osupnil je tudi izobražence ruske, kajti, pokazal njim je, da se je zmožen tudi malo-ruski národ pospeti na višino, ter korakati vstric drugih bratskih národov po potu omike in napredka. —kl—

Slovstvena naznanila.

„Vertec“ stopa v drugo desetletje svojega obstanka. Želimo, da bi v »Vertcu« rastle tudi zanaprej lepe in krasne cvetke kakor dosihmal v minulih desetih letih. Marljivemu vertnarju g. J. Tomšiču, vošimo pri sajenji, gojenji in izbiranju cvetok toliko okusa kakor dosihdob, kajti šopek iz njegovega »Vertca« močno dopada ne le otrokom, marveč tudi odrasčenim. Velja pa »Vertec« za vse leto 2 gl. 60 kr., za pol leta pa 1 gl. 30 kr.

„Ljubljanski Zvon“. Vsebina II. zvezka je: 1. Stanislav: Slovén-skim svatom, pesen. 2. Jos. Jurčič: Rokovnjači, historičen roman. (Dalje.) 3. Dr. H. Dolenc: Spomini o cirkniskem jezeru II. 4. Ivan Franke: Estetična načela pri obleki in stanovanji III. IV. 5. Fr. Levstik: Rječnik hrvatskoga ili srbskoga jezika. 6. Bojan: Na semnji, pesen. 7. A. Kos: Prošnja, pesen. 8. Dr. Ivan Tavčar: Otok in Struga, noveleta II. (Dalje.) 9. L. Žvab: Ivan Ž. V. Popovič. 10. J. Staré: Pisma iz Zagreba I. 11. Fr. Erjavec: Rák. (Dalje.) 12. Dr. Ig. Klemenčič: O fotofonu. (Konec.) 13. A. Bezenšek: O novobolgarske literature II. 14. V. Valenta: Glasbene vesti. 15. Lc.: Dva napisa Preširnova. 16. Lc.: Imenitna knjiga. 17. — Slovenski glasnik.

Druga številka Kres-ova obsega: 1. Pomladanski vetrovi. (Dalje.) 2. Gazela I. II. 3. Roka in serce. (Dalje.) 4. Popotne opazke. (Dalje.) 5. Samostan Rilo. 6. Slavospjev Slomšku. 7. Dr. Ljudevit Gaj in ilirska ideja. (Dalje.) 8. Doneski k filozofičnej terminologiji. (Dalje.) 9. O potresu in njegovem vzroku. 10. Spektralna analiza kot pripomoček v astronomiji. 11. Jezikoslovne drobnosti. 12. Zgodovinske čertice o nekdanjej provinciji Windischgraz. 13. Številka devet. 14. Drobnosti.

„Novi Vek“ imenuje se list, ki hodi na svitlo v Belem Gradu od novega leta dalje. To je list v politično, obrtno in prosvetno korist srbskega národa; vzhaja po dvakrat na teden: ob vtorkih ter ob sobotah. Sodeči po vsebini prvih čisel, moremo s čisto svestjo svojski preporečiti to novo napredno podjetje.

„Pedagogiški list“. Čujemo, da v Belem Gradu želi učiteljske šole profesor dr. V. Bakič izdajati učiteljski list pod naslovom »Pedagogiški list«. Vrlo nas